

Lüllemäe Põhikooli lasteaia õppekava

Õppekava kinnitatakse koolieelse lasteasutuse seaduse § 16 ja Lüllemäe Põhikooli põhimääruse § 9 alusel. Käesolev redaktsioon on kehtestatud Lüllemäe Põhikooli direktori 9. mai 2018 käskkirjaga 1-5/133.

1. Üldinfo

(1) Lüllemäe Põhikool asub Valga vallas. Kool on Valga valla munitsipaalomandis olev Valga Vallavalitsuse hallatav õppeasutus. Kooli aadress on Lüllemäe küla, Valga vald, 68116, Valgamaa. Kooli tegutsemise vorm on koolieelne lasteasutus ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena.

(2) Lasteaed koosneb Lüllemäe ja Kaagjärve lasteaiarühmadest, mille aadress on vastavalt Valgamaa, Valga vald, Lüllemäe küla, 68116 ja Kaagjärve küla, 68115.

(3) Lasteaias on üks sõimerühm ja kaks liitrühma. Võimaldatakse alushariduse omandamist lastele vanuses kahest kuni seitsme aastani.

(4) Lasteaia õppe-ja kasvatuskorralduse alusdokumendiks on õppekava, mis on koostatud koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel.

2. Lasteaia eripära

(1) Lasteaia õppekava toetub Eesti eelkoolipedagoogika traditsioonidele ja üldõpetuslikule tööviisile. Üldõpetuse tuumaks on kodulooline vaatlusõpetus ehk kodulugu. Kodulooline temaatika toetab lapse mõttetegevuse ja väljenduse arengut.

(2) Üldõpetuse olulisem joon lõimimine tuleneb lapse arengusühholoogiast. Lõimimine on valdkondade õppesisu, üldoskuste ja erinevate tegevusliikide ühendamise tervikuks. Lapse teadmiste ja oskuste arenedes läbitud teemade ja õppesisu juurde tagasi ning käsitletakse neid mitmekülgsemalt, laiemalt või konkreetsele nähtusele keskendudes.

(3) Lüllemäe lasteaia rühmad (sõimerühm ja liitrühm) asuvad Karula-Lüllemäe Tervisekeskusega ühes majas kahekorruselise hoone teisel korrusel. Rühmadel on avar õueala. Lasteaia territooriumi ümbritseb kaunis loodus oma kuplite ja järvedega, mis loob soodsad võimalused õppekäikudeks, matkadeks ja sportlikuks tegevuseks (nt. orienteerumine). Lasteaias väärtustatakse paikkonna omanäolist loodust ja kultuuritraditsioone. Lapsi õpetatakse hoidma ja austama loodust enda ümber ning väärtustama kultuuripärandit. Koos lastega viiakse läbi keskkonnaalaseid tegevusi. Lüllemäe vanem rühm arvestab oma töös Hea Alguse lasteaedade programmi meetoodilisi soovitusi. Hea Alguse meetoodika kasutamine toetab lapsekeskset õpikäsitust ja on heaks täienduseks üldõpetuslikule tööviisile. Lüllemäe lasteaia rühmades on käitumisoskuste kujundamise toetamiseks kasutusel Kiusamisest vabaks! Meetoodika.

(4) Kaagjärve lasteaed asub kortermaja esimesel korrusel ja on ümbritsetud õuealaga. Rühmas kasutatakse üldõpetuslikku õpet. Lasteaia läheduses on looduskauneid kohti, kus lastel avaneb soodsaid võimalusi õppekäikudeks ja matkadeks. Lasteaia tugevuseks on tihe koostöö kodu ja lasteaia vahel. Lasteaia traditsiooniks on õppeaasta lõpetamine muusikaliga, milles esinevad

kõik rühma lapsed, olenemata vanusest. Ka Kaagjärve lasteaia rühmas on käitumisoskuste kujundamise toetamiseks kasutusel Kiusamisest vabaks! meetoodika.

3. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on toetada lapse mitmekülgset ja järjepidevat arengut kodus ja lasteasutuse koostöös.

(2) Üldeesmärgist lähtuvalt on õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid järgmised:

- Luua lapsekeskne, lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut toetav arengukeskkond.
- Soodustada lapse suhtlemisoskuse arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel vastutus- ja algatusvõime ning eetiline käitumine.
- Suunata lapse positiivse minapildi ja üldoskuste arengut mängu, loovtegevuse, eakohase töö ja õppimise kaudu.
- Tagada lapse eakohasel tasemel põhiteadmiste omandamine ümbritsevast keskkonnast ja tervise hoidmisest/tugevdamisest ning huvitatus erinevatest valdkondadest toetudes Eesti kultuuritraditsioonidele ja üldkultuurile.
- Tagada lasteaia tegevuse avatus lastevanematele ning arvestada erinevate kodude kasvatuspõhimõtteid.

4. Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

(1) Lüllemäe ja Kaagjärve lasteaiarühmade õppekava toetab lapse individuaalsuse ja tema võimete arvestamist, sealhulgas soolist võrdõiguslikkust. Sooline võrdõiguslikkus tähendab, et tüdrukutel ja poistel on ühesugused võimalused ja õigused ning vastutus.

(2) Mängu kaudu õppimist soodustavad arenguliselt sobivad mängu- ja õppevahendeid. Laps tegutseb ja õpib oma rütmis.

(3) Õpetajal on tugev usk lapse võimetesse ja arengusse, ta motiveerib lapsi ja annab positiivset tagasisidet sooritatud tegevusest.

(4) Lapsevanemad ja lasteaia personal teevad koostööd ja neil on ühine vastutus lapse soodsa arengukeskkonna loomisel, tema arengu ja õppimise toetamisel.

5. Õpikäsitlus

(1) Laps õpib oma keskkonnas aktiivselt tegutsedes. Õppides kujundab ta uusi teadmisi, sh oskusi, väärtushinnanguid, hoiakute jm teadmise vorme ning kujundab ümber nende ja olemasolevate teadmiste vahelisi seoseid. Õppimine toetub:

- 1) lapse kaasasündinud omandatud võimetele;
- 2) lapse aktiivsusele ümbritseva maailma tundmaõppimisel;
- 3) teiste inimeste hoolivusele, abile ja toetusele.

(2) Koolieelses eas õpib laps praktiliselt tegutsedes, olulisel kohal on õppimine mängu, kaaslaste ja teiste inimestega suhtlemise ja ümbruses toimuva väljendamise kaudu. Lapse õppimise soodustamiseks on oluline, et:

- 1) tegevus tugineb tema huvile ja on vaheldusrikas;
- 2) ta saab tegutseda mitmekülgses keskkonnas;

- 3) tal on võimalik teha jõukohaseid valikuid ja tegutseda ka ilma täiskasvanute suunamiseta;
- 4) talle on kättesaadavad teiste laste ja täiskasvanute nõuanded ja abi.

(3) Õppe- ja kasvatusprotsessis arendatakse lapse suutlikkust rakendada õpitud edaspidises elus. Seega luuakse tingimused, et laps saaks:

- 1) seostada oma teadmisi varasemate kogemustega;
- 2) kasutada teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- 3) kasvades ja arenedes läheneda korduvalt samadele teadmistele neid järk-järgult süvendades;
- 4) arutleda saadud kogemuste, sh õpitu üle.

(4) Lasteasutus loob lapse arengut ja õppimist soodustava keskkonna, mis:

- 1) annab lapsele turvatunde ja toetab emotsionaalset heaolu, sh pakkudes eduelamusi
- 2) tagab pedagoogide poolse toe ja küllaldase juhendamise
- 3) pakub erinevaid mängimis- ja harjutamisvõimalusi koos selleks vajalike mängu- ja õppevahenditega
- 4) võimaldab tegutsemist omaette ja koos teistega, nii sees kui väljas

6. Lüllemäe ja Kaagjärve lasteaiarühmade õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

6.1 Lasteaia õppeaasta

(1) Õppeaasta kestab 1. septembrist järgmise aasta 31. augustini. Rühmad töötavad viiel päeval nädalas.

(2) Septembri kaks esimest nädalat aktiivset õppe- ja kasvatustegevusi ei toimu. Nendel kahel nädalal on põhirõhk laste omavahelisel kohanemisel, mängul ja laste liikumisaktiivsuse toetamine õuetegevustes.

(3) Õppeperiood toimub 1. septembrist 31. maini. Planeeritud õppe- ja kasvatustööst vabad nädalad on koolivaheajaga kattuvad nädalad.

(4) Suvekuudel juunis ja augustis toimub õpitu kordamine ja kinnistamine ning põhirõhk on mängulistel ja laste liikumisaktiivsust toetavatel õuetegevustel.

6.2 Tegevus- ja päevakava koostamise põhimõtted

(1) Lasteaia tegevus- ja päevakava koostamisel arvestatakse koolieelse lasteasutuse riiklikku õppekava ning paikkonna kultuurilist omapära ja rahvatraditsioone.

(2) Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias toimub rühma päevakava alusel, mis määrab laste eale vastava päevarütmi une- ja ärkveloleku aja, kus vahelduvad igapäevatoimingud (söömine, riietumine, pesemine, ruumi korrastamine jne), laste vabategevused (mäng, loominguiline tegevus, liikumine jne.) ning lasteaiadõpetaja kavandatud tegevus.

(3) Rühma päevakava korrigeeritakse iga õppeaasta alguses vastavalt rühma laste vanusele, muudatustele õppekavas ja tervishoiutöötaja soovitudele. Tegevus- ja päevakava kinnitatakse direktori käskkirjaga õppeaasta algul.

(4) Lüllemäe sõimerühma tegevus- ja päevakava:

- 7.00 – 8.30 Laste vastuvõtt rühma, laste vabategevus, mäng, individuaalne töö lastega, info jagamine lastevanematega
- 8.30 – 9.00 Hommikusöök
- 9.00 – 11.10 Hommikuring, planeeritud õppe- ja kasvatustegevused, laste vabategevused, õppe- ja loovmängud, õues viibimine (mängud, vaatlused, jalutuskäigud, liikumismängud, vaba tegevus)
- 11.30 – 12.00 Lõunasöök
- 12.00 – 15.00 Lõunauinak ja puhkeaeg
- 15.00 – 15.30 Laste vabategevused, mäng
- 15.30 – 16.00 Õhtuode
- 16.00 – 18.30 Laste vabategevused, õppe- ja loovmängud, individuaalne töö lastega, laste koju saatmine, info jagamine lastevanematega

(5) Lüllemäe segarühma tegevus- ja päevakava:

- 7.00 – 8.30 Laste vastuvõtt rühma, laste vabategevused, mäng, individuaalne töö lastega, info jagamine lastevanematega
- 8.30 – 9.00 Hommikusöök
- 9.00 – 12.00 Hommikuring, planeeritud õppe- ja kasvatustegevused, laste vabategevused, õppe- ja loovmängud, õues viibimine (mängud, vaatlused, jalutuskäigud, liikumismängud, vaba tegevus)
- 12.00 – 12.30 Lõunasöök, uinakuks valmitumine
- 12.50 – 15.00 Puhkeaeg
- 15.00 – 15.30 Laste igapäevatoimingud (riietumine, pesemine, ruumi korrastamine jm), laste vabategevused, mäng
- 15.30 – 16.00 Õhtuode
- 16.00 – 18.30 Laste vabategevused, õppe- ja loovmängud, individuaalne töö lastega, laste koju saatmine, info jagamine lastevanematega

(6) Kaagjärve segarühma tegevus- ja päevakava:

- 07.00 – 08.30 Laste vastuvõtt rühma, laste vabategevused, mäng, individuaalne töö lastega, info jagamine lastevanematega
- 08.30 – 9.00 Hommikusöök
- 09.00 – 12.00 Hommikuring, planeeritud õppe- ja kasvatustegevused, laste vabategevused, õppe- ja loovmängud, õues viibimine (mängud, vaatlused, jalutuskäigud, liikumismängud, vaba tegevus)
- 12.10 – 13.00 Lõunasöök, ettevalmistus lõunauinakuks
- 13.00 – 15.00 Lõunauinak
- 15.00 – 15.30 Laste igapäevatoimingud (riietumine, pesemine, ruumi korrastamine jm), laste vabategevused, mäng
- 15.30 Õhtuode
- 16.00 – 18.30 Laste vabategevused, õppe- ja loovmängud, individuaalne töö lastega, laste koju saatmine, info jagamine lastevanematega

7. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

(1) Lasteasutuses toimub laste süsteemne, järjepidev ja eesmärgistatud arendamine ja harjumuste kujundamine peamiselt lasteasutuse õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevustes ja mängudes.

(2) Õppe- ja kasvatustsentsis käsitletakse erinevaid teadmisi ja tegevusi, lähtudes järgmistest valdkondadest:

- 1) keel ja kõne
- 2) matemaatika
- 3) kunst
- 4) muusika
- 5) liikumine

(3) Kõiki valdkondi ühendab *mina ja keskkond* valdkonna temaatika. Õppe- ja kasvatustegevuse seovad tervikuks lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevad teemad (kodulooline põhimõte). Teemade planeerimisel võetakse aluseks rahvakalender, aastarütm, päevakajalised sündmused, laste huvid ning lasteaia traditsioonilised üritused ning teemad, milleks on:

- tarkusepäev
- Sügisene
- pööripäev
- isadepäev
- jõuluaeg
- talvine pööripäev
- kolmekuningapäev
- Eesti Vabariigi aastapäev
- emakeelepäev
- lasteaia sünnipäev
- kevadine pööripäev
- kevadpühad
- emadepäev
- lastekaitsepäev
- koolisaatmispäev

7.1 Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimine

(1) Lasteaiarühmade õppe- ja kasvatustöö kavandatakse aasta tegevuskavana, milles on järgmised osad:

- 1) laste nimekiri;
- 2) rühma lühitutvustus: personal, kasutatavad meetodid;
- 3) rühma õppeaasta eesmärgid;
- 4) nädalate temaatika;
- 5) töökavad: päevakava, õppe- ja kasvatustegevuste kava;
- 6) rühma üritused ja õppekäigud, liikumis- ja muusika;
- 7) erivajadustega laste arengu toetamine;
- 8) kasvukeskkonnakujundamine;
- 9) koostöö lastevanematega;
- 10) lasteaia üritused.

(2) Õppe- ja kasvatustegevustöö planeerimise ja läbiviimise aluseks on riiklikus õppekavas kehtestatud nädala õppe- ja kasvatustegevuste plaan, mille alusel koostavad rühmad nädala

tegevuste plaani. Igaks nädalaks koostatakse nädalakava. Seal tuuakse välja eesmärgid, teematika, õppesisu ja –tegevused. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogidel teha vajadusel muudatusi.

(3) Üldteemade põhjal kavandab pedagoog õppe- ja kasvatustegevusi siduvad nädalateemad. Nädalateemadega seotakse ja neist lähtuvalt valitakse kõigi teiste valdkondade õpetuse sisu, mida samal perioodil õppe- ja kasvatustegevustes käsitletakse. Õppeaasta eesmärgid ja teematika on fikseeritud lasteaia aasta tegevuskavas.

(4) Nädalateemast juhinduv õppe- ja kasvatustegevus liigendatakse päeva jooksul toimuvateks mängulisteks tegevusteks, millest igaüks seostatakse ühe või enama valdkonna õpetuse sisu. Nädalas toimuvad tegevused hõlmavad nii seni õpitu kordamist kui uue õppimist. Nädala jooksul toimuvate tegevuste läbiviimisel kasutatakse kõiki tegevusliike.

(5) Lasteaia muusika- ja liikumistegevused kantakse plaani koostöös muusika- ja liikumisõpetajatega. Plaan koostatakse iga õppeaasta alguses augustis. Ajaline plaan on paindlik st. vajadusel võimaldab teha muudatusi.

(6) Lastesõime õppe- ja kasvatustegevuse korraldus võimaldab õpetajal töötada lapsega individuaalselt, arvestades lapse arengut, võimeid ja oskusi. Õppe- ja kasvatustegevusi viivad läbi rühmaõpetajad, muusikaõpetaja ja liikumisõpetaja, tegevusi toetab õpetaja abi.

7.1.1 Õppe- ja kasvatustegevuse e-päeviku täitmine

(1) E-lasteaed sisaldab laste üldandmeid, andmeid lapse tervise ja kõne arengu kohta, rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ning põhimõtteid.

(2) Läbiviidud õppe- ja kasvatustegevused kajastuvad e-päevikus nädalate sissekannetena. Õppe- ja kasvatustegevuse sissekanne algab tegevuse liigiga, seejärel järgnevad tegevuse pealkiri ning tegevuse sisu olulised osad, õppe-, laulu-, liikumise- jms mängud nimetusega jne. Sissekanded on kooskõlas nädalakavas planeerituga.

7.1.2 Lasteaia ürituste plaan

(1) Lasteaia ürituste plaan koostatakse pedagoogide poolt iga õppeaasta augustis. Lasteaia ürituste plaani koostamisel lähtutakse lasteaia õppeaasta eesmärkidest, teemaatikast, traditsioonilistest üritustest, rahvuslikest tähtpäevadest ning kohaliku kogukonna üritustest.

(2) Lasteaiarühmade traditsioonilised üritused on tarkusepäev, orienteerumine suvel, matk „Tere sügis“, näitus „Sügisannid“, leivanädal, ettelugemispäev, orienteerumine sügisel, Jaan Lattiku mälestusjooks ja –kõnd, poiste nädal, vastlapäev, mardipäev, kadripäev, karneval, advendiküünla süütamine kirikus, advendi hommikud, jõulupidu, piparkookide küpsetamine ja kaunistamine, õppekäik „Rõõmsaid jõule“, orienteerumine talvel, kuuse ärasaatmine, matk „Jäljed lumel“, 112-päev, sõbrapäev, Eesti Vabariigi aastapäev, tüdrukute nädal, emakeelepäev, lasteaia sünnipäev, värvide nädal, südamenädal, orienteerumine kevadel, emadepäeva kontsert, matk „Tunnen rõõmu liikumisest“, koolisaatmispidu, lastekaitsepäev.

7.2. Õppe- ja kasvatustegevuste sisu

(1) Õppe- ja kasvatustegevuse sisu toetub laste üldoskuste ja valdkondade oskuste arengu toetamisele. Üldoskused on lapse arengut iseloomustavad suutlikkused. Lapse areng võib individuaalselt suuresti varieeruda. Üldoskused:

- 1) aitavad seada eesmäärke;
- 2) on õppe- ja kasvatustegevuste valiku aluseks;
- 3) aitavad hinnata õpisisu eakohasust;
- 4) toetavad lapse võimete mitmekülgset arendamist;
- 5) on lapse arengu hindamise abivahendiks.

(2) Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma: mänguoskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed oskused ja enesekohased oskused.

7.2.1 Mänguoskused

(1) Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus. Mäng on eelkooliealiste laste põhitegevus, mille käigus areneb lapse isiksus tervikuna ning kõik psüühilised funktsioonid ja mis vastab kõige paremini lapse vajadustele.

(2) Mängides areneb lapse mõtlemine, loomingulised võimed, kujutlused, arusaamad, mängimine aitab lastel omandada keelt ja arendada sotsiaalseid oskuseid, sealhulgas oskust teha koostööd teiste inimestega. Mängides koos teiste lastega õpib laps arvestama mängukaaslaste soove ja huve ning kooskõlastama oma mänguideid teiste omadega. Samuti õpib laps alluma mängus valitsevatele reeglitele, ühise eesmärgi nimel jõude koondama ja teisi aitama. Mängides arenevad ka lapse kehalised võimed. Mäng on lapse kõige loomulikum ja eakohasem õppimise viis. Mängus kujuneb lapsel valmidus õppida ja iga mängukogemus on ühtlasi õpikogemus, ta omandab ja kinnistab teadmisi enda ja ümbritseva kohta. Et mäng võimaldab ilmutada aktiivsust ja iseseisvust, sobib see hästi õpetegevuste ja eri ainevaldkondade seostamiseks.

(3) Õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel ja läbiviimisel kasutatakse erinevaid mänguliike. Laste mängu jaotatakse loovmängudeks ehk vaba mängudeks ja reeglimängudeks ehk valmismängudeks. Loov- ja reeglimängud erinevad selle poolest, et reeglimängus on reeglid tavaliselt varem olemas ning kõik mängijad peavad neid täitma. Loovmängudes on reeglid varjatunud, kujunedes sõltuvalt mängust ja rollidest. Reeglimängus tuleb jõuda teatud saavutuse või tulemuseni.

(4) Loovmänge mängides annab ta mängule oma isiksusliku tähenduse ehk mõtte. Loovmängud on rolli-, lavastus- ja ehitismängud. Rollimängus iseseisvalt ja vabalt rollikäitumise reeglitele allumine ongi üks lapse mängu tähtsamaid tegureid. Rollimängus võib eristada rolli, mängu sisu ja teemat. Ehitismäng on mõnes mõttes sarnane rollimänguga, sest neil on üks allikas: ümbritsev elu. Laps mitte ainult ei kujuta ümbritsevaid esemeid, ehitisi, ei kopeeri neid, vaid toob esile oma loomingulise mõtte ning lisab oma lahenduse. Rolli- ja ehitismängude sarnasus seisneb veel selles, et need ühendavad lapsi ühiste huvide alusel koostööks ning on kollektiivsed. Lavastusmängude omapära on, et muinasjutu või jutu süžee järgi esitavad lapsed kindlaid rolle ning taastavad sündmusi kindlas järjekorras. Lavastusmängus reprodutseeritakse inimsuhteid. Lapsele pole niivõrd tähtis mängust saadav emotsionaalne elamus, kui võrd see, kuidas mängitav roll välja tuleb.

(5) Reeglimängud on põhiliselt õppe-, laulu-, laua-, liikumis- ja võistlusmängud. Õppemängude vältel harjub laps järkjärgult õppimiseks vajalike alusoskustega ning kinnistab ja süvendab oma teadmisi kõige meelepärases tegevuses. Õppemängud on seotud eelkõige lapse teadmiste ja oskuste täpsustamise ning kinnistamisega. Õppemängudes on mängijail võimalik kujundada koosmänguoskusi ning oskust täita mängureegleid täpselt ja ausalt.

7.2.2 Tunnetus- ja õpioskused

(1) Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Erinevaid tunnetusprotsesse (aju, tähelepanu, mälu, arutlemine) on sageli raske eristada, sest nad toimivad kõik koos.

(2) Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel. Lapsed õpivad erinevates tegevustes osalemisel. Laps õpib läbi mängu, suhtlemise, matkimise, loomise, vaatlemise, uurimise, mõtestamise, katsetamise, harjutamise jms.

7.2.3 Sotsiaalsed oskused

(1) Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ja lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

(2) Peamine osa laste sotsiaalsest arengust toimub suheldes oluliste täiskasvanute ja eakaaslastega. Need suhted omakorda aga asetsevad laiemas sotsiaalses kontekstis, kultuuris ja ühiskondlikes organisatsioonides. Lasteaia psühho-sotsiaalne keskkond, mida õpetajad loovad, moodustab raamistiku sellele, kuidas lapsed hakkavad käituma üksteise suhtes ning kuidas areneb lapse arusaamine sellest, mis on lubatud, mis mitte.

(3) Sarnaselt lapsevanemale tekib lähedane kiindumus suhe ka lasteaiaõpetajaga ning sel kiindumus suhtel on omad mõjud lapse sotsiaalsele arengule. Lapsed, kellel on oma õpetajaga positiivne suhe, suudavad paremini ära kasutada lasteaias olevaid õppimisvõimalusi ning luua nii lasteaias kui ka edaspidi positiivsemaid suhteid eakaaslastega.

(4) Kui laps mängib eakaaslastega, siis toimub suhtlemine võrdsega ning laps saab kogemuse, mida tal kuskilt mujalt võimalust saada ei ole. Lapse võime luua positiivseid suhteid kaaslastega on väga oluline sotsiaalse arengu komponent.

7.2.4 Enesekohased oskused

(1) Enesekohased oskused on lapse suutlikkus eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist (lapse mina-pildi tekkimine, enesehinnang, eneseanalüüsi oskus).

(2) Enesekohaseid oskuseid omandatakse järk-järgult, seetõttu on see lapsele ning teda suunavale täiskasvanule aeganõudev, kuid samas järjepidev õpetamise, õppimise ja harjutamise protsess. Oluline on sisendada lapsele järjekindlalt usku oma võimetesse ja ülesannetega toimetulekusse, toetada tema eneseteadvuse arengut.

(3) Eneseteenindamine eelkoolieas seostub elementaarsete hügieeni-, riietumis-, söömi- ja korraharjumuste kujundamise ja kinnistamisega kodus ja lasteaias. Lasteaia päevakava erinevate momentide juurde kuulub ka eneseteenindamine ja tervislike igapäevatoimingute praktiline

harjutamine ning lapsele vajalike iseendaga toimetuleku kogemuste kinnistamine. Tähtis on kujundada lastes positiivne suhtumine söömissse, lõunauinakusse, riietumisse, hügieeni, mänguasjade koristamisse ja korraharjumustesse.

7.3 Valdkondade kokkuvõtlikud suunited

(1) Erinevate valdkondade käsitlemise kaudu aidatakse lapsel tunda õppida ja mõistma teda ümbritseva maailma ja tema enda erinevaid tahke. Samuti toetatakse vajalike alustadmiste ja –oskuste ning väärtushinnangute kujunemist, mis aitavad lapsel edaspidi õppimist jätkata ning oma igapäevaste toimingutega hakkama saada.

7.3.1 Valdkond MINA JA KESKKOND

(1) Väikese lapse arengus on olulisel kohal kasvukeskkond ja teda ümbritsevad inimesed, mis mõjutavad tema väärtushinnangute kujunemist, suhteid teiste inimestega ja lapse õppimiskogemus. Valdkond Mina ja keskkond annab õppeprotsessile temaatilise sisu, mis võimaldab teemade, valdkondade ja eri tegevuste ulatuslikku lõimumist rühmade tasandil lähtuvalt lapsest.

(2) Terviseõpetus ja –kasvatus on eesmärgistatud järjepidev protsess ning lähtub kolmest põhiprintsiibist:

- 1) lapse arengule ja tervisele soodsate tingimuste loomine – eakohane päevakava, küllaldane liikumine värskes õhus ja tervislik toit;
- 2) tervisesõbralike harjumuste kujundamine, lapse arusaamine tervise hoidmise vajalikkusest ja võimalustest;
- 3) koostöö arendamine ja tugevdamine laste, lasteaia personali ja lastevanemate vahel tervisesõbralike harjumuste kujunemisel.

Terviseteematika on integreeritud igapäevases õppe- ja kasvatusprotsessis ning on käsitletud erinevate teemanädalatena. Tervisesõbralike harjumuste kujunemist toetatakse sihipäraselt lasteaia igapäevatoimingutes ning tihedas koostöös lapsevanemaga.

(3) Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

I. Sotsiaalne keskkond

- 1) Mina ja perekond (mina ise, perekond, sugulased, kodu ja lasteaed, kool)
- 2) Kodu ja kodumaa (kodu, kodukoht, kodumaa)
- 3) Mina ja kultuur (eesti rahva kombed, teised rahvad Eestis ja mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja tunnustatud käitumisreeglid, sallivus ja demokraatia).

II. Mina ja tervis

- 1) Tervis ja tervisesõbralik käitumine (inimkeha sh meeleelundite tundmine; tervislik toitumine; aktiivne liikumine; uni ja puhkus; hügieen ja bakterite maailm; hammaste tervis; tervist kahjustavate tegevuste vältimine)
- 2) Sotsiaalne ja vaimne tervis (emotsioonid, toimetulek negatiivsete emotsioonidega, sallivus ja demokraatia)
- 3) Ohutus (turvalisus ja ohutus ruumides, õuealal, tänaval, looduses; esmaabi algõpetus)

III. Looduskeskkond

- 1) Mina ja loodus (kodukoha loodus, elus- ja eluta loodus jne)
- 2) Mina ja elukeskkond (muutused looduses, meie igapäevane ilmastik, aastaajad)
- 3) Loodushoid (inimese mõju loodusele, heaperemehelik käitumine)

IV. Tehiskeskkond

- 1) Tehnika ja transport (erinevad ehitised, kodutehnika, virtuaalkeskkond; transpordivahendid)

- 2) Liiklusõpetus (sõidutee ületamine, ülekäigurada, valgusfoor, liiklusmärgid ja nende tähendused; liikluseeskiri; liiklusvahendite liigid ja nende omapära; turvavarustuse kasutamise vajalikkus (helkur, kiiver, turvatool jms) jalgrattaga liiklemine; lasterühmaga liiklemine külas, tänaval ja ühissõidukis; liiklemine erinevates ilmastikuoludes)
- 3) Mina ja töö (erinevad ametid, tööriistad ja vahendid)
- 4) Säästlik tarbimine (jäätmed, tarbimine, säästev vahendite/materjalide kasutamine jms)

7.3.2 Valdkond KEEL JA KÕNE

(1) Lapse kõnet ja sõnavara arendatakse kõikides tegevustes (olmetoimingutes, õppekäikudel, vestlustes, vaatlustel, mängudes, kunsti-; jne tegevustes). Igas tegevuses on kõnearenduslik osa. Laps omandab kõnet eelkõige täiskasvanut matkides, seega õpetaja kõne peab vastama kirjakeele normidele.

(2) Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) Keelekasutus: hääldamine, sõnavara grammatika
- 2) Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
- 3) Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

7.3.3 Valdkond MATEMAATIKA

(1) Laps vaatlleb ja uurib esemeid, nähtuseid ning tunnetab maailma erinevate meeltega. Laps õpib esemeid, nähtuseid kirjeldama algul täiskasvanu abiga, hiljem iseseisvalt. Lapse kasvades areneb tema sõnavara, eneseväljendusoskus ning ta kirjeldab esemeid järjest detailsemalt. Matemaatikast arusaamine tugineb reale käelistele, sõnalistele ja mõttelistele tegevustele, mille abil laps hakkab ruumis ja ajas orienteerumisel kasutama erinevaid oskussõnu.

(2) Matemaatika õppesisu koosneb järgmistest põhitegevustest: loendamine, järjestamine, rühmitamine, samaväärse hulga moodustamine, hulga püsimine, mõõtmine, terviku ja osa võrdlemine ning modelleerimine.

(3) Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) Hulgad: loendamine ja arvud, arvutamine
- 2) Suurused ja mõõtmine
- 3) Geomeetrilised kujundid.

7.3.4 Valdkond KUNST

(1) Kunstitegevused (joonistamine, maalimine, voolimine, meisterdamine, kleepimistöö) stimuleerivad lapse loovust ja üldist aktiivsust. Loovus annab lapsele võimaluse innovatsiooniks, interpreteeringuteks, uurimusteks ning analüüsiks.

(2) Kunstitegevused arendavad lapse kehakuju ja ruumilist mõtlemist, vaatlusoskust ning vormi- ja värvitaju. Laps õpib tundma ja kasutama erinevaid materjale ning töövahendeid, areneb valikute tegemise oskus.

(3) Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) Kujutamine ja väljendamine, mõtete, tunnete edastamine nähtaval kujul
- 2) Kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine
- 3) Tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine

4) Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteosest, kunstist

7.3.5 Valdkond MUUSIKA

(1) Muusikalis-emotsionaalsete elamuste kaudu arendatakse eelkoolieas lapsel loomingulist aktiivsust, kujundatakse väärtushinnanguid ja sotsiokultuurilisi pädevusi. Muusikaõpetuse üheks olulisemaks ülesandeks on luua positiivne hoiak muusikaliste tegevuste suhtes ja kindlustada lapse individuaalsete võimete arengut.

(2) Rahvakalendri tähtpäevade tähistamine ja lastepeod pakuvad lapsele rõõmu, elamust ning aitavad süvendada rahvustunnet. Lastepidudel osalemine annab lapsele esinemisjulgust ja positiivse emotsionaalse kogemuse.

(3) Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) Laulmine
- 2) Muusika kuulamine
- 3) Muusikalis-rütmiline liikumine
- 4) Pillimäng.

7.3.6 Valdkond LIIKUMINE

(1) Liikumine on lapse igapäevaste mängude ja tegevuste loomulik osa. Läbi liikumise tunnetab laps oma keha, arenevad liigutusoskused ja –võimed. Aktiivne liikumine värskes õhus tugevdab lapse tervist.

(2) Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) Kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen
- 2) Põhiliikumised
- 3) Liikumismängud
- 4) Erinevad spordialad
- 5) Tants ja rütmika.

7.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

(1) Lapse arengu eeldavate tulemuste kirjutamisel vanuste lõikes on lähtutud üldoskustest ja valdkondade eeldatavatest õppetulemustest.

7.4.1 Kaheaastased lapsed

(1) Mänguoskused

- 1) mängib või tegutseb eakaaslasega kõrvuti
- 2) mängib matkimismänge (nuku söötmine taldrikust jm)
- 3) laob klotse üksteise peale täiskasvanu abiga.

(2) Tunnetus- ja õpioskused

- 1) suudab lühiajaliselt tegutseda ilma täiskasvanu osalusetä
- 2) suudab lühiajaliselt kuulata eakohaseid jutukesti
- 3) osutab nimetatud esemele

(3) Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- 1) joob tassist
- 2) aitab täiskasvanul mänguasju ära panna

- 3) üritab iseseisvalt süüa
- 4) võtab seljast lihtsamaid kinnitusega riideid
- 5) leiab rühmas käterätiku ja poti
- 6) jälgib teisi lapsi ja tunneb huvi nende vastu
- 7) teab oma ees ja perekonnanime
- 8) väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad ruttu.

(4) Valdkond Mina ja Keskkond

- 1) oskab näidata oma kehaosi.

(5) Valdkond Keel ja Kõne

- 1) valib ja vaatab pildiraamatut
- 2) suhtleb 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui igapäevategevustes
- 3) kasutab nimi- ja tegusõnu, ase- ja määrsõna (siia, seal, nii)
- 4) saab aru lihtsatest korraldustest ja täidab neid: anna..., võta..., pane...., jm
- 5) vastab täiskasvanu küsimustele mis? kes? kus? ühe või kahe sõnalise ütlusega.

(6) Valdkond Matemaatika

- 1) näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur ja väike)
- 2) rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju või suurus) alusel.

(7) Valdkond Muusika

- 1) tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast
- 2) kuulab ja jälgib õpetaja laulu
- 3) mängib õpetaja ettenäitamisel lihtsamaid löökpille.

(8) Valdkond Liikumine

- 1) tunneb rõõmu aktiivsest kehalisest tegevusest
- 2) viskab ja veeretab palli
- 3) jookseb palli või rõnga järel
- 4) ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste
- 5) kõnnib abiga trepist üles ja alla
- 6) oskab sooritada ettenäitamisel lihtsamaid liigutusi: plaksutamine, põlve plaks, kükk.

7.4.2 Kolmeaastased lapsed

(1) Mänguoskused

- 1) mängib sageli 2-3 lapsega
- 2) mängib omal algatusel iseseisvalt kuni 15 min
- 3) kordab ja väljendab varasemaid kogemusi lihtsas rollimängus
- 4) kasutab matkimismängudes palju tegevusi ja vahendeid
- 5) matkib igapäeva tegevusi ja argiolukord
- 6) mängib koos täiskasvanuga
- 7) omandab erinevaid liigutus- ja kõnemudeleid
- 8) imiteerib häälsusi ja käitumist
- 9) mäng muutub püsivamaks, areneb sihikindlus, käteliigutused alluvad silmade kontrollile
- 10) õpib ehitama klotsidega, kasutama konstruktoreid
- 11) õpib vaatlema
- 12) õpib täitma mängureegleid
- 13) arendab mängu sisu, kuid veel ei suuda mängu alustades selle kulgu ja lõppu ette näha
- 14) kasutab mängudes erinevaid mängumaterjale.

(2) Tunnetus- ja õpioskused

- 1) plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga
- 2) tegutseb ka omaette, täiskasvanu osalusteta
- 3) tunneb end ära peegli ees
- 4) suudab teha valikuid.

(3) Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- 1) paneb (vajadusel abiga) selga ja võtab seljast jope, kampsuni, sokid jm. vajab abi nõõpide, paelte, lukkude puhul
- 2) paneb oma asjad kokku meeldetuletamisel
- 3) meeldetuletamisel tänab, palub, tervitab
- 4) küsib wc-sse, tuleb toime kõrvalise abiga
- 5) peseb ja kuivatab käsi ja nägu
- 6) ütleb küsimise korral omaeesnime
- 7) reageerib lihtsatele juhisteile ja korraldustele
- 8) oskab lohutada haiget saanud sõpra.

(4) Valdkond Mina ja Keskkond

- 1) ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime
- 2) vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk
- 3) teab helkuri kasutamise vajalikkust
- 4) oskab nimetada erinevaid ilmastiku nähtusi (sajab lund, vihma jne)
- 5) oskab panna prügi nii ruumis kui looduses prügikasti
- 6) nimetab toiduaineid
- 7) oskab osutamise korral nimetada lille, puud
- 8) oskab näidata looma ja linnu kehaosi.

(5) Valdkond Keel ja Kõne

- 1) on omandanud põhilise osa keele häälikutest ja grammatilisest struktuurist, kõneleb seostatult, kasutades keele grammatilisi vorme
- 2) osaleb dialoogis
- 3) oskab vastata küsimustele: Kus? Mida teeb?
- 4) keerab ükshaaval raamatulehti
- 5) nimetab tegevusi pildil
- 6) loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust
- 7) kommenteerib enda ja/ või kaaslaste tegevust 1-2 lausega.

(6) Valdkond Matemaatika

- 1) asetab esemeid sisse, peale, alla ja kõrvale
- 2) rühmitab esemeid ühe etteantud tunnuse (värv, kuju, suurus) alusel hulgaks
- 3) näeb ja leiab esemete erinevusi (suur – väike, peenike – paks, pikk – lühike)
- 4) loendab nelja piires ja tunneb arvude rida 4-ni.

(7) Valdkond Kunst

- 1) hoiab rasvakriiti, pliiaitsit pöidla ja sõrmega, mitte rusikaga
- 2) kasutab mitmesuguseid töövahendeid: pintsel, pliiaits, kriit, jm
- 3) veeretab, mudib ja venitab savi ning plastiliini
- 4) leiab samasuguse vormi.

(8) Valdkond Muusika

- 1) oskab muusika saatel sooritada matkivad liigutusi: kass, koer, jm
- 2) liigub koos õpetajaga vastavalt muusika iseloomule
- 3) laulab õpetajaga kaasa.

(9) Valdkond Liikumine

- 1) kõnnib trepist üles ja alla
- 2) viskab täiskasvanule palli, lööb seisvat palli jalaga
- 3) kõnnib paaris
- 4) kõnnib üle takistuse
- 5) roomab koordineeritult käe- ja jalgade abiga
- 6) sooritab põhiliikumisi
- 7) teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühises tempos õpetaja ja kaaslastega.

7.4.3 Neljaaastased lapsed

(1) Mänguoskused

- 1) mängib sageli koos 2-3 lapsega, suheldes ~ 15 minutit
- 2) mängides jagab mänguasju ja kooskõlastab mängutegevusi
- 3) mängib varjatud rolliga või roll toimingutes mängu
- 4) õpib mängima koos kaaslastega kestmalt ja sõbralikumalt
- 5) imiteerib kuulnud loo tegelasi
- 6) oskab ehitusmängu tuua mõtestatud süžeeilise tegevuse
- 7) oskab mängida väikeste rühmadena, jagada omavahel mänguvahendeid, kooskõlastada mängutegevusi ja saavutada ühist tulemust
- 8) õpib õppemängus täitma juhtrolli, iseenast jälgima ja võrdlema oma käitumist teiste omadega
- 9) mängib sõnalisi mängu, kasutab lihtsamaid mängureegleid.

(2) Tunnetus- ja õpioskused

- 1) suudab osaleda rühma ühistööde teostamises
- 2) järgib lihtsaid reegleid
- 3) plaanib minakeskse kõne abil tegevust ja lahendab probleeme
- 4) saab aru mõistatustest ja lihtsamates pildikeste võrdlustest

(3) Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- 1) paneb jalanõud ise õigesti jalga
- 2) tuleb toime riietumisega, vajadusel palub abi
- 3) lõpetab ebasobiva käitumise ühe meeldetuletuse peale
- 4) palub ja tänab meeldetuletusega. Kasutades sõnu „palun“, „tänan“, „aitäh“
- 5) tahab olla iseseisev
- 6) peseb ja kuivatab käsi ilma abita
- 7) tuleb toime tualetis, vajadusel julgeb abi paluda
- 8) korrastab vajadusel mängu ja töökoha
- 9) räägib tunnetest, väljendab oma seisukohti ja mõtteid
- 10) püüab vahel teisi abistada ja lohutada.

(4) Valdkond Mina ja Keskkond

- 1) nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud
- 2) oskab nimetada ruume lasteaias ja teab nende otstarvet
- 3) teab, et inimene saab talvel linde ja loomi aidata
- 4) teab valgusfooride tulede süttimise järjekorda ja teab nende tähendusi
- 5) teab sebra tähendust
- 6) teab helkuri kasutamise vajalikkust
- 7) teab eriotstarbeliste sõidukite (kiirabi, politsei, tuletõrje) ülesandeid
- 8) eristab ja nimetab ööd ja päeva.

(5) Valdkond Keel ja Kõne

- 1) oskab öelda ees- ja perekonnanime
- 2) kasutab 3-5 sõnalisi lauseid, sh koond ja rindlauseid
- 3) jutustab kahe-kolme lausungiga lihtsa jutukese läbielatud või nähtud sündmusest
- 4) mõistab täiskasvanu poolt ette jutustatud teksti
- 5) mõistab ja kasutab lihtsamaid üld- ja liignimetusi (loomad, sõidukid jne)
- 6) eristab häälikut häälikute reas.

(6) Valdkond Matemaatika

- 1) kasutab tagasõnu (all, peal, ees, sees, taga) ruumisuhete tähistamiseks
- 2) laob detaile suuruse järgi
- 3) saab aru võrdlusastmest (ilus, ilusam, kõige ilusam; suur, suurem, kõige suurem)

- 4) sorteerib esemeid rühmadesse ühe etteantud tunnuse järgi (värv, kuju, suurus)
- 5) nimetab ringi, ruutu, kolmnurka
- 6) loendab viie piires ja tunneb arvude rida 5-ni.

(7) Valdkond Kunst

- 1) kleebib detaile, kujundeid
- 2) lõikab läbi pabeririba
- 3) hoiab pliiatsit õigesti käes
- 4) värvib piirjoonte sees
- 5) käsitseb iseseisvalt voolimismaterjali, veeretab kuule, vorstikesi, pätse
- 6) nimetab ja tunneb põhivärve (punane, kollane, sinine, roheline, must, valge)

(8) Valdkond Muusika

- 1) oskab kasutada löökpille: kõristid, kõlapulgad, tamburiin jms
- 2) laulab vabalt kõlava häälega
- 3) alustab, lõpetab laulu teisega üheaegselt
- 4) liigub vastavalt muusika iseloomule
- 5) liigub ringis üksi, paaris
- 6) kasutab lihtsaid tantsuelemente (galopp, sulghüpped)
- 7) kordab liisusalme ja luuletusi.

(9) Valdkond Liikumine

- 1) sõrmemängu ajal liigub iga sõrm
- 2) kõnnib ja jookseb kooskõlastatud käte ja jalgade liikumisega
- 3) kõnnib tasakaalupingil
- 4) ronib varbseinal vahelduva sammuga
- 5) viskab palli paaris
- 6) hüppab paigalt kaugust
- 7) sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes
- 8) sooritab koordinaatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.

7.4.4 Viieaastased lapsed

(1) Mänguoskused

- 1) arvestab mängureegleid ühistes mängudes ja järgib neid
- 2) mängib rollimänge, kooskõlastab oma tegevust teiste laste tegevusega, kasutab erinevat rollisuhtlust
- 3) osaleb erinevates mänguliikides
- 4) tunneb huvi lavastusmängude vastu
- 5) mängides väljendab oma tundeid sõnade, žestide, miimika ja intonatsiooniga
- 6) oskab ehitusmängus kujutada nähtut, kasutab loovalt erinevaid vahendeid
- 7) rakendab mängudes oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast loodusest
- 8) algatab erinevaid mänge, arendab mängu sisu, täidab lihtsamaid mängureegleid
- 9) tunneb rõõmu võidust, kuid ei suuda taluda kaotust võistlusmängus.

(2) Tunnetus- ja õpioskused

- 1) tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega
- 2) räägib olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus
- 3) keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit
- 4) korrigeerib oma käitumist ja tegevusi, kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhib.

(3) Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

- 1) tuleb toime riietumisega: nõöbid, lukud
- 2) söömisel kasutab õigeid söögiriistu sõltuvalt toidust
- 3) arvestab elementaarseid viisakusreegleid, palub andeks

- 4) oskab avalikus kohas käituda
- 5) oskab teha eakaaslastega koostööd
- 6) tunnustab nii enda kui vastasmeeskonna edu
- 7) on omandanud peamised hügieenireeglid ja korraharjumused, tuleb abita toime tualetis
- 8) sööb kiirustamata
- 9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad
- 10) hakkab mõistma teiste inimeste tundeid.

(4) Valdkond Mina ja Keskkond

- 1) teab oma ees- ja perekonnanime, aadressi, vanemate ja õdede-vendade nimesid
- 2) teab oma rahvust, oma keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid
- 3) oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid
- 4) nimetab tervist hoidvaid tegevusi
- 5) nimetab toiduaineid, mida tuleb iga päev süüa
- 6) selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna ning tundmatuid asju ei puutu
- 7) oskab nimetada kõiki aastaaegu ning neid iseloomustada
- 8) mõistab, miks on vaja istutada puid ja taimi
- 9) teab, kuidas sõiduteed ületada
- 10) teab lapse jaoks vajalike liikumismärkide tähendust
- 11) loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid
- 12) oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.

(5) Valdkond Keel ja Kõne

- 1) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid
- 2) moodustab grammatiliselt õigeid lauseid
- 3) suudab määrata hääliku olemasolu sõnas
- 4) suudab jutustada 3-5 lausungiga sündmustes oma elus, nähtud või kuulnud jutus
- 5) märkab ja oskab parandada vigu teiste kõnes
- 6) reastab lihtsama pildiseeria ja jutustab selle järgi
- 7) tunneb ja kirjutab mõningaid tähti ja kirjutab oma nime
- 8) teab peast liisusalme ja luuletusi

(6) Valdkond Matemaatika

- 1) järjestab esemeid pikkuse, laiuse, kõrguse järgi
- 2) oskab näha ja nimetada 3-5 eseme ühist tunnust
- 3) oskab kasutada ajamõisteid (eile, täna, homme)
- 4) nimetab vähemalt 8 värvust
- 5) järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi
- 6) näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast
- 7) võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui.

(7) Valdkond Kunst

- 1) kasutab töövahendeid: pintsel, pliiats, käärid
- 2) lõikab, voldib lihtsaid kujundeid, voolib kujukesi
- 3) kasutab joonistusvahendeid liigse surveta
- 4) joonistab äratuntavalt maja, inimest, puud jm.

(8) Valdkond Muusika

- 1) liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele või aeglustumisele
- 2) laulab ilmekalt, puhta intonatsiooniga
- 3) õppeaasta lõpuks laulab iseseisvalt mõnda aasta jooksul õpitud laulu
- 4) kuulab muusikat ja oskab seda iseloomustada (lõbus, kurb, kõrge, madal jne)
- 5) mängib keerulisemaid rütmipille (triangel)

7.4.5 Kuueaastased lapsed

(1) Mänguoskused

- 1) osaleb ühismängudes, mis nõuavad otsustamist
- 2) tuleb toime erinevate rollide täitmisega; matkib mängus täiskasvanute rolle
- 3) tuleb toime mängureeglite selgitamisega
- 4) osaleb äraarvamismängudes.

(2) Tunnetus- ja õpioskused

- 1) abistab ja kiidab teisi
- 2) sõlmib sõprussuhteid teiste lastega
- 3) hoiab korras õppe- ja mänguasjad
- 4) tunneb ja täidab lauakombeid
- 5) seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia
- 6) eelistab omasoolisi mängukaaslasi, kujunevad esimesed sõprussuhted
- 7) järgib sotsiaalset rutiini.

(3) Valdkond Mina ja Keskkond

- 1) teab nädalapäevade järjestust
- 2) nimetab oma lasteaia ja rühma nime
- 3) teab raha otstarvet
- 4) oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli
- 5) oskab kirjeldada tähtsamate tähtpäevade tähistamist lasteaias
- 6) teab, miks on vaja prügi sorteerida
- 7) kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist
- 8) teab, millised toiduained tekitavad hambauke
- 9) teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukorras
- 10) seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada
- 11) oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda
- 12) soovib osaleda looduse korrastamisel
- 13) oskab nimetada ja kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi
- 14) nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust.

(4) Valdkond Keel ja Kõne

- 1) kirjutab loetavalt oma ees- ja perekonnanime
- 2) tunneb enamuse tähtedest
- 3) oskab hääldata, määrata hääliku olemasolu ja asukohta sõna (v.a häälikuühendiga sõnad)
- 4) oskab sünteesida häälitud sõna
- 5) jutustab isiklikest kogemustest ja oskab oma joonistusi kirjeldada
- 6) suunab kõnega kaaslaste tegevust, annab hinnangut
- 7) oskab tuletada sõnu (triip – triibuline jne).

(5) Valdkond Matemaatika

- 1) võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui)
- 2) oskab vähendada ja juurde panna 1-3 piires
- 3) nimetab arve 1-10
- 4) loendab hulga elemente 1 – 10-ni
- 5) oskab esile tuua erinevaid ja sarnaseid tunnuseid
- 6) oskab esemed olulise tunnuse järgi grupeerida
- 7) mõõdab pikkust, laiust, kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga
- 8) järjestab raskuse ja paksuse järgi.

(6) Valdkond Kunst

- 1) lõikab välja lihtsamaid kujundeid
- 2) oskab joonistada kujundeid

- 3) voolib loovalt
- 4) oskab kasutada pliiatsiteritajat
- 5) murrab paberi kokku joont mööda.

(7) Valdkond Muusika

- 1) oskab tantsusamme ja kasutab neid erineva iseloomuga tantsudes: rõhksamm, hüpaksamm, galopp
- 2) oskab välja mõelda uusi liigutusi laulumängude juurde
- 3) laulab ilmekalt erineva iseloomuga laule (vaikselt, valjult, kiirelt, aeglaselt)
- 4) julgeb esineda üksi solistina
- 5) tantsib polkasammuga
- 6) oskab kirjeldada muusika iseloomu.

(8) Valdkond liikumine

- 1) käsitseb mängu ja spordivahendeid juhendatud aktiivsetes tegevustes ja loovmängudes
- 2) säilitab varbseinal ja vahelduva sammuga ja täidab lisaülesandeid
- 3) püüab, viskab, põrgatab palli
- 4) hüppab kaugust hoojooksult ja paigalt
- 5) teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires (kõhuli lamang, harkseis).

7.4.6 Seitsmeaastased lapsed

(1) Mänguoskused

- 1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma
- 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast
- 3) algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu
- 4) täidab mängudes erinevaid rolle
- 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada
- 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele
- 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus
- 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

(2) Tunnetus- ja õpioskused

- 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna
- 2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi
- 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi
- 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni
- 5) tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi
- 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada
- 7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel
- 8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

(3) Sotsiaalsed oskused

- 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses
- 2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu
- 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise
- 4) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel
- 5) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad
- 6) osaleb rühma reeglite kujundamisel
- 7) oskab teistega arvestada ja teha koostööd
- 8) loob sõprussuhteid
- 9) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest
- 10) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme

11) selgitab oma seisukohti.

(4) Enesekohased oskused

1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõm, viha, sobival viisil väljendada

2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi

3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele

4) algatab mängu ja tegevusi

5) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest

6) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda

7) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused

8) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt

(5) Valdkond Mina ja Keskkond

1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms

2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone

3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid

4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone

5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused

6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku

7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik

8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist

9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist

10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt

11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi

12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring

13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld, ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad

14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest

15) mõistab ja märkab anda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale

16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm

17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

(6) Valdkond Keel ja Kõne

1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga

2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida

3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda

4) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid

5) kasutab kõnes liitlauseid

6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses

7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada

8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid

9) tunneb tähti ja veerib kokku 1-2-silbilisi sõnu, tunneb kirjapildid ära mõned sõnad

10) kirjutab joonistähtetega 1-2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega

11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

(7) Valdkond Matemaatika

1) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi

2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*

3) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada

4) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =

- 5) koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi
- 6) järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm)
- 7) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil
- 8) oskab öelda kellaega täistundides
- 9) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaaegu, teab oma sünnikuud ja –päeva
- 10) mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms)
- 11) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse
- 12) leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

(8) Valdkond Kunst

- 1) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil
- 2) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid
- 3) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid
- 4) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu
- 5) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö
- 6) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest
- 7) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks
- 8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

(9) Valdkond Muusika

- 1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega
- 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi
- 3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada
- 4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu
- 5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille
- 6) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge
- 7) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis
- 8) liigub vastavalt muusika karakterile
- 9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

(10) Valdkond Liikumine

- 1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks
- 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid
- 3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised
- 4) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi
- 5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel
- 6) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt
- 7) matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel
- 8) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliigutusi
- 9) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga
- 10) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne)
- 11) mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne)
- 12) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest
- 13) nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi

8. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED

(1) Lapsevanemad ja pedagoogid soovivad võimalikult hästi last tundma õppida, et soodustada lapse arengut. Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks lapsevanemaga. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused. Tunnustatakse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

(2) Lapse arengu hindamisel kasutatakse kõige enam vaatlusmeetodit, ka kaudseid meetodeid, näiteks intervjuud, laste tööde analüüsi. Kasutatavaid meetodeid tutvustatakse vanematele.

(3) Lapse arengu analüüsimiseks kasutatakse lapse arengu vaatluslehti, mis on koostatud vanuste kaupa. Vaatluslehtede kasutamine kahel korral (sügisel, kevadel) õppeaasta jooksul annab hea ülevaate lapse arengust ja muutustest (Lisa 1,2,3,4,5).

(4) Igale lapsele koostatakse arengumapp. Lapse arengu analüüsilehed, arenguestluste küsimustikud jne kogutakse arengumapi ühte ossa, ning sellega on võimalik tutvuda lapsevanematel, aga ka lapse 1. klassi klassijuhatajal. Kasvumappi kogutakse lapse töölehed, joonistused, meisterdused jne, mis annavad ülevaate lapse saavutustest ja arengust pikema perioodi jooksul.

(5) Üks kord õppeaastas kevadel viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluste. Arenguestluste käigus saab anda tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest, otsida koostöövõimalusi lasteaia ja kodu vahel lapse arendamiseks.

(6) Samas ei tohi unustada, et lapse erinevad arenguvaldkonnad on omavahel väga tihedalt seotud ning mistahes uurimise tulemused ei peegelda inimest kogu tema tervikkuses ja isikupäras. Arengu jälgimise vahendit kasutatakse vaid abivahendina isiksuse tundmaõppimisel ja suunamisel.

9. LAPSE KOOLIVALMIDUSE HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

(1) Koolivalmidus on valmisolek minna mänguliselt põhitegevuselt üle õpitegevusele. Lapse ettevalmistamine kooliks algab juba enne lasteaeda tulekut ja jätkub ühtse järjepideva protsessina kuni kooli minekuni. Oluline on lapse igakülgne valmisolek koolis õppimiseks. Valmisolek õpingute alustamiseks kujuneb samm-sammult kogu koolieelse perioodi jooksul. Valmisoleku kujunemist mõjutavad nii sünnipärased eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond, milles laps igapäevaselt elab ja areneb.

(2) Lasteaed lähtub õpetamisel valdkondade õpitulemustest ja riiklikus õppekavas ettenähtud pädevusest, mida laps peaks olema omandanud kooliminekuks ehk, siis 6-7a. Tihedat koostööd tehakse lapse vanematega, kes on lapse arengu eest vastutavad ning lasteaed toetab neid. Lapse arengut jälgitakse lasteaia pedagoogide ja logopeedi poolt kogu koolieelsel perioodil. Koolivalmiduse hindamisel kasutatakse E. Kulderknupu koostatud testi „Lapsest saab koolilaps“. 1998.

(3) Lapse koolivalmiduse määramiseks viiakse läbi frontaalne logopeediline uuring, mille käigus lasteaia logopeed hindab:

- 1) lapse sõnavara ja väljendusoskust;
- 2) kõne morfoloogilise ja süntaktilise arengu taset;
- 3) hääldust ning teksti mõistmist;
- 4) lugema ja kirjutamise eeldusi,

5) kognitiivseid võimeid. Täidetakse lapse koolivalmiduse kaart (Lisa 6).

(4) Tulevane esimese klassi õpetaja teeb laste tundmaõppimise eesmärgil õppe- ja kasvatustegevust koolieelikutega üks kord nädalas. Aprillis või mais toimub koosolek koolieelikute vanematele, kus nad saavad tutvuda esimese klassi õpetajaga ja kooli ootustega.

10. ERIVAJADUSTEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

(1) Erivajadusega on laps, kellel on diagnoositud mõni füüsiline, vaimne või sensoorne puue või käitumishäire. Samuti kuuluvad siia eriandekusega (näiteks muusikaline eriandekus) lapsed, teisest kultuuri- ja keelekeskkonnast pärit lapsed ja ka erinevatel põhjustel koolipikendust saanud lapsed. Lapse vanemaid, kelle laps ei saavuta kooliminekuks mingitel põhjustel kooliküpsust, teavitatakse võimalusest taotleda koolipikendus Nõustamiskomisjoni kaudu.

(2) Erivajadusega lapsele on loodud tingimused kasvamiseks tavarühmas koos teiste lastega üksi või koos tugiisikuga; peamine ülesanne on lapse sotsialiseerimine. Laps omandab teadmisi vastavalt tema arengutasemele ja arengukiirusele.

(3) Rühmaõpetajad, muusikaõpetaja, logopeedi ja lapsevanema koostöö tulemusel märgatakse erivajadusega last. Vastavalt lapse arengu jälgimisel saadud tulemustele teevad õpetajad vajadusel lapsevanemale ettepaneku lapsega spetsialistide poole pöördumiseks ja erivajaduse kindlaksmääramiseks.

(4) Erivajadusega lapsega tegelevad õpetajad töötavad koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanematega vajadusel välja individuaalse arenduskava vastavalt lapse erivajadusele ja arengutasemele. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

11. KOOSTÖÖ LASTEVANEMATEGA

(1) Peredega suhtlemine on lasteaiaõpetajate oluline ülesanne. Suhtlemine, lugupidamine, lapse huvide ja erinevustega arvestamine paneb aluse headele suhetele. Esimese sammu koostöö loomiseks teeb õpetaja. Hea koostöö aluseks on õpetaja professionaalsed suhtlemisoskused, positiivne hoiak ja oskus ennast vanematele arusaadavaks teha.

(2) Lapsevanematega suhtlemise võimalused:

- 1) individuaalne igapäevane vestlemine lapse tuleku ja lahkumise ajal
- 2) personaalsed kirjalikud teated vanematele
- 3) oluline info rühma teadetetahvlil
- 4) elektrooniline kirjavahetus (e-mail ja Lüllemäe lasteaiarühma infolist)
- 5) lapse arenguestlus
- 6) lastevanemate nõustamine
- 7) avatud uste päev lasteaias
- 8) lastevanemate osalemine lasteaia üritustel
- 9) lastevanemate koosolekud
- 10) teave Lüllemäe Põhikooli kodulehel.

(3) Lapsevanemad saavad teavet lasteaia tegevuse kohta iga aasta sügisel rühma koosolekul, kus arutatakse koos lastevanematega läbi lasteaia õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ja põhimõtted tähtsamad üritused, õppekäigud ning ka rühmareeglid.

(4) Lapsevanemate nõustamine õppe- ja kasvatustöö küsimustes (edaspidi pedagoogiline nõustamine) toimub lasteaias vajadusel. Pedagoogiline nõustamine on aktiivne koostöö lapsevanemaga, et leida lahendusi kasvatusprobleemidele või toetada vanema toimetulekut lapse kasvatamisel.

(5) Uutele lastevanematel korraldatakse augustis avatud uste päev, kus vanemad saavad neid huvitavat ja lasteaeda puudutavat infot (lasteaia kodukord ja päevakava, vajalikud riided, koostöö tähtsus õpetaja ja lapsevanemate vahel jne).

(6) Lasteaia iga rühma lapsevanemad valivad ühe liikme Lüllemäe Põhikooli hoolekogusse. Hoolekogu teeb ettepanekud lasteaia õppe-kasvatustöö parendamiseks. Lapsevanemaid kaasatakse läbi hoolekogu kooli arengu- ja õppekava kujundamisse ning arendustegevusse. Lasteaias viiakse süsteemselt läbi lastevanemate rahulolu uuringuid.

(7) Lasteaia töötajatel on keelatud avalikustada infot lapse ja tema perekonna kohta.

12. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

(1) Õppekava rakendumise analüüsimine ja arendamine toimub süstemaatiliselt sisehindamise käigus õppeaasta jooksul. Lasteaia õppe- ja kasvatustöö analüüs rühmade kaupa toimub üks kord aastas. Õpetajad esitavad rühma õppeaasta kokkuvõtte ja oma töö analüüsi juunikuu alguses.

(2) Lasteaia õppekava muudatused viiakse sisse iga õppeaasta alguseks. Lasteaia õppekava muudatused vaatab läbi ja esitab kooli direktorile kinnitamiseks pedagoogiline nõukogu.

(3) Lasteaia õppekava muudatused kooskõlastatakse hoolekoguga. Lasteaia õppekava kinnitab direktori käskkirjaga, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

Lisa 1. LAPSE (2-3a) ARENGU HINDAMINE

Rühm: _____

Lapse nimi: _____

Kuupäev: _____ (kevad) _____ (sügis)

Jrk	OSKUSED	TULEMUSED KEVAD / SÜGIS	MÄRKUSED
MÄNGUOSKUSED			
1.	Mängib mõnda aega koos eakaaslastega (suudab kontaktis olla).		
2.	Kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi.		
3.	Valib kahe mänguasja vahel.		
4.	Ehitismäng on katsetava tegevusena.		
5.	Võtab osa ühistest laulumängudest.		
6.	Tegutseb mänguasjadega kindlal eesmärgil.		
TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED			
1.	Saab aru küsimustest mis? kus?		
2.	Vastab lihtsamatele küsimustele – kas? mis see on? mida?		
3.	Kasutab nimisõnade mitmust.		
4.	Lõigub kääridega ribasid.		
5.	Hoiab rasvakriiti pöidla ja sõrmedega, mitte rusikaga.		
6.	Jäljendab ringi, vertikaalseid ja horisontaalseid jooni.		
7.	Veeretab, taob, mudib ja venitab plastiliini.		
8.	Asetab esemeid sisse, peale, alla ja kõrvale.		
9.	Leiab värvuse järgi paarilise (3 värvust).		
10.	Valib ja vaatab pildiraamatuid, nimetab piltidel olevaid esemeid.		

SOTSIAALSED OSKUSED			
1.	Mängib kuulab kuni 15 minutit.		
2.	Jälgib teisi lapsi, tegutseb nendega kõrvuti.		
3.	Matkib täiskasvanuid.		
4.	Matkib eakaaslast, jäljendades teisi.		
ENESEKOHASED OSKUSED			
1.	Oskab paluda ja tänada.		
2.	Kasutab lusikat, joob laste tassist.		
3.	Paneb sokid ja kingad jalga.		
4.	Paneb selga jope ja kampsuni.		
5.	Peseb ja kuivatab käsi, käib WC-s.		
6.	Tunneb end ära fotol; väljendab oma mina.		
7.	Teab, kuidas rühmaga ravis liigelda.		
8.	Esitab oma vajadused ja nõudmised.		

Märkimisviisid:

- * oskab hästi, tuleb toime
- + oskab osaliselt, tuleb toime – omandatud osaliselt
- ~ peab veel harjutama
- ~ on unustanud

Õpetajad:

/nimi, allkiri/

/nimi, allkiri/

Lisa 2. LAPSE (3-4 a) ARENGU HINDAMINE

Rühm: _____

Lapse nimi: _____

Kuupäev: _____ (kevad) _____ (sügis)

Jrk	OSKUSED	TULEMUSED KEVAD / SÜGIS	MÄRKUSED
MÄNGUOSKUSED			
1.	Mängib sõnu ja liigutusi sisaldavaid „sõrmemänge“		
2.	Annab nimesid rollidele, mida jäljendab ja tõlgendab.		
3.	Ehitusmängu mängib teatud eesmärgil. (9 klotsist torn).		
TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED			
1.	Lõikab käaridega pabeririba.		
2.	Vastab küsimusele kuidas? kes? mis?		
3.	Kasutab lihtminevikulisi vorme möödunust rääkides (kukkus, hüppas).		
4.	Kasutab 3-4 sõnalisi lauseid.		
5.	Nimetab geomeetrilisi kujundeid ruut, ring, kolmnurk, joonistab näidise järgi ruudu.		
6.	Sorteerib esemeid rühmadesse, millel on üks ühine tunnus (värv, kuju, suurus).		
7.	Paneb kokku 6 osalist pilti.		
SOTSIAALSED OSKUSED			
1.	Suudab keskendunult kuulata ning mängida 2-3 lapsega 15-20 minutit;		
2.	Oskab paluda teiselt mänguasja, millega teine just mängib.		
3.	Algatab suhtlemist teise lapse või täiskasvanuga.		

4.	Oskab oodata oma järjekorda.		
5.	Täidab täiskasvanu korraldusi, saab aru keeldudest, käskudest, reeglitest.		
6.	Osaleb ühistegevuses ja teeb koostööd teiste lastega.		
ENESEKOHASED OSKUSED			
1.	Saab hakkama eneseteenindamisega – riietub, sööb, joob iseseisvalt.		
2.	Oskab vastata telefonile.		
3.	Teab oma ees- ja perekonnanime, vanust, sugu.		

Märkimisviisid:

- * oskab hästi, tuleb toime
- + oskab osaliselt, tuleb toime – omandatud osaliselt
- ˘ peab veel harjutama
- ~ on unustanud

Õpetajad:

/nimi, allkiri/

/nimi, allkiri/

Lisa 3. LAPSE (4-5 a) ARENGU HINDAMINE

Rühm: _____

Lapse nimi: _____

Kuupäev: _____ (kevad) _____ (sügis)

Jrk	OSKUSED	TULEMUSED KEVAD / SÜGIS	MÄRKUSED
MÄNGUOSKUSED			
1.	Mängib koos teistega plaanipäraselt.		
2.	Osaleb erinevates mänguliikides.		
3.	Eelistab soole vastavaid mängu.		
4.	Arvestab mängureegleid, oskab oodata oma järjekorda.		
5.	Kasutab mängides suulist juhiseid.		
6.	Ehitab näidise järgi 10 klotsist püramiidi.		
TUNETUS- JA ÕPIOSKUSED			
1.	Räägib asjadest, mis pole kohal, mis toimusid minevikus või toimuvad tulevikus, fantaseerib.		
2.	Saab aru võrdlusastmetest.		
3.	Annab kindla arvu esemeid (kuni 5).		
4.	Nimetab mõningaid tähti ja numbreid.		
5.	Jutustab lihtsa jutukese ilma pildita.		
6.	Leiab neljanda liigse.		
7.	Ennustab loole reaalse lahenduse.		
8.	Lõikab joont mööda lõikamist katkestamata.		
9.	Oskab lõpetada vastandite analoogiat (jää on külm, tuli on kuum)		
10.	Joonistab lihtsamaid äratuntavaid pilte.		

11.	Näitab esemete reast esimest, keskmist ja viimast.		
SOTSIAALSED OSKUSED			
1.	Suudab keskenduda huvitavale tegevusele 20 – 30 minutit.		
2.	Sõlmib ja säilitab suhteid teiste lastega, vestleb meelsasti;		
3.	Palub meeldetuletuseta vabandust ja andeks;		
4.	Võtab osa vestlusest.		
ENESEKOHASED OSKUSED			
1.	On omandanud korra-, eneseteenindamise ja hügieeniharjumused.		
2.	Liikleb ohutult jalakäijana ja jalgratturina, vasak ja parem pool (peatun, kuulan, vaatan).		
3.	Teab oma ees- ja perekonnanime, aadressi.		
4.	Teab perekonnaliikmete nimesid, töökohti.		

Märkimisviisid:

- * oskab hästi, tuleb toime
- + oskab osaliselt, tuleb toime – omandatud osaliselt
- ~ peab veel harjutama
- ~ on unustanud

Õpetajad:

/nimi, allkiri/

/nimi, allkiri/

Õpetaja /allkirja(d)/

Lisa 4. LAPSE (5-6 a) ARENGU HINDAMINE

Rühm: _____

Lapse nimi: _____

Kuupäev: _____ (kevad) _____ (sügis)

Jrk	OSKUSED	TULEMUSED KEVAD / SÜGIS	MÄRKUSED
MÄNGUOSKUSED			
1.	Arutab mängusituatsiooni		
2.	Rollimängudes reeglid on varem kokkulepitud, kasutab mänguasju kindla eesmärgiga.		
3.	Tegutseb mängus loovalt oma kogemusi rakendades, hankides teadmisi ümbritsevast elust.		
TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED			
1.	Saab aru asjadevahelistest suhetest, omadustest, ajalisest-ruumilisest järjestusest.		
2.	Teab millised hädaohud on seotud liikluse, elektri, tulega.		
3.	Värvib piirjoone sees.		
4.	Suudab pliiatsit hoida õigesti.		
5.	Lõikab ja rebib välja lihtsaid kujundeid.		
6.	Järjestab kuni 4 osalist seeriapilti ning jutustab.		
7.	Loendab 12 – ni.		
8.	Teab mõisteid pool ja terve.		
9.	Oskab määrata hääliku asukohta sõnas.		
10.	Teab, mis on häälik, mis on täht.		
11.	Oskab öelda, mille poolest esemed, kujundit sarnanevad või erinevad.		

SOTSIAALSED OSKUSED			
1.	On võimeline püsivalt mängima ja töötama kuni 25 minutit.		
2.	Saab aru asjadevahelistest suhetest, omadustest, ajalisest-ruumilisest järjestusest.		
3.	Avaldab oma arvamust ja põhjendab ettepanekuid.		
4.	Pärast tegevuse lõpetamist koristab enda järelt asjad, korrastab ruumi.		
5.	Oskab vestluses oma korda oodata.		
6.	Lohutab mängukaaslast.		
7.	Oskab jagada asju ja teha kingitusi, mõistab annetamise tähtsust.		
8.	Loovutab mänguasju.		
ENESEKOHASED OSKUSED			
1.	On kujunenud esimesed sõprussuhted.		
2.	Teab oma ees- ja perekonnanime.		
3.	Teab aadressi, kus elab.		
4.	Teab õdede-vendade, ees- ja perekonnanime.		
5.	Teab vanemate ees- ja perekonnanime.		
6.	Teab oma sugu.		
7.	On iseseisev eneseteenindamisel, oskab valida riietust vastavalt ilmale.		

Märkimisviisid:

- * oskab hästi, tuleb toime
- + oskab osaliselt, tuleb toime – omandatud osaliselt
- ~ peab veel harjutama
- ~ on unustanud

Õpetajad:

/nimi, allkiri/

/nimi, allkiri/

Lisa 5. LAPSE (6 -7 a) ARENGU HINDAMINE

Rühm: _____

Lapse nimi: _____

Kuupäev: _____ (kevad) _____ (sügis)

Jrk	OSKUSED	TULEMUSED KEVAD / SÜGIS	MÄRKUSED
MÄNGUOSKUSED			
1.	Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid.		
2.	Algatab erinevaid mängu.		
3.	Ehitab keerulisi asju, mudeleid.		
4.	Täidab mängudes erinevaid rolle.		
5.	Järgib mängureegleid.		
6.	Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.		
7.	Oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.		
8.	Oskab määrata mängu alustajat liisusalmiga.		
TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED			
1.	Saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt.		
2.	Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.		
3.	Oskab nööriist palmikut punuda.		
4.	Suudab lõnga kerrasse punuda.		
5.	Suudab lõnga, niiti nõela taha ajada.		
6.	Tunneb numbreid 12-ni.		
7.	Oskab foneemianalüüsi (määrab häälikuid ning nende järjekorra).		
8.	Suudab kuulmise teel 10 loetud sõnast meelde jätta 5.		
9.	Kasutab kõnes 4-5 sõnalisi lauseid.		

10.	Vastab miks? Ja milleks? Küsimustele selgitusega.		
11.	Teab aastaaegu, nende tunnuseid, määrata järgnevust.		
12.	Nimetab ja näitab eseme asukohta – esimene, teine jne.		
13.	Mõistab ja kasutab ajamõisteid varem, hiljem, homme, ülehomme, üleile.		
SOTSIAALSED OSKUSED			
1.	Soovib ja julgeb suhelda täiskasvanuga.		
2.	Suudab keskenduda 30-35 minutit.		
3.	Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel.		
4.	Osaleb rühma reeglite kujundamisel.		
5.	Püüab alustatu lõpule viia.		
6.	On võimeline end analüüsima.		
7.	Osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise.		
8.	Tahab minna kooli.		
ENESEKOHASED OSKUSED			
1.	Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi.		
2.	Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.		
3.	Algatab mängu ja tegevusi.		
4.	Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.		
5.	Teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda.		
6.	Teab, kui vana ta on, kui vana oli eelmisel aastal ja kui vanaks saab järgmisel aastal.		

Märkimisviisid: * oskab hästi, tuleb toime; + oskab osaliselt, tuleb toime – omandanud osaliselt; ~ peab veel harjutama; ~ on unustanud.

Õpetajad: _____

/nimi, allkiri/

/nimi, allkiri/

LISA 6. LAPSE KOOLIVALMIDUSE KAART

Lapse ees- ja perekonnanimi: _____

Sünniaeg: _____

Lasteasutus: Lüllemäe Põhikooli lasteaia _____ rühm

Osales lasteaia tegevustes _____

Laps on _____ käeline. Emakeeleks on _____ keel.

ÜLDOSKUSTE ARENG
Mänguoskused
Tunnetus- ja õpioskused
Sotsiaalsed oskused
Enesekohased oskused

VAIMNE ARENG
Keel ja kõne
Matemaatika
Kunst
Muusika

FÜÜSILINE ARENG

--

KOOLIEELSES LASTEASUTUSES OSUTATUD TUGITEENUSED

KOKKUVÕTE LAPSE KOOLIVALMIDUSEST
Tugevad küljed
Arendamist vajavad küljed
Muu, mis väärib esiletoomist

Laps on omandanud (või osaliselt omandanud) vajalikud pädevused riiklikule põhikooli õppekavale õppima asumiseks.

Õpetajad: _____
/nimi ja allkiri/

_____

/nimi ja allkiri/

Logopeed: _____
/nimi ja allkiri/

Lapsevanem: _____
/nimi ja allkiri/

Direktor: _____
/nimi ja allkiri/

Kuupäev: _____